

Simone Lenaerts

Spinnenverdriet

DE GEUS

Ouverture

‘Ik ben geboren uit zonnegloren en een zucht van de ziedende zee’ ... Linda Relecom kende dit sonnet nog in grote trekken uit haar hoofd. Perk of Kloos? Nakijken, dacht ze. Af en toe, naargelang de omstandigheden, flitsten opeens versregels, soms zelfs hele strofen door haar heen, flarden van gedichten uit een langvervlogen schooltijd, toen declameren nog in het lespakket zat. Later, zelf juf, had ook zij haar jonge leerlingen ertoe verplicht en ze herinnerde zich het plezier dat de meeste kinderen beleefden aan het opzeggen van versjes. Wordt dit nog gedaan, vroeg ze zich af, terwijl ze thuis in haar tuin van een milde voorjaarswarmte genoot.

Maar bij haar was de kiem niet het zonnegloren maar in schrijflust getransformeerde leeswoede, waaruit het verhaal ‘Een vakantie aan zee als jeugdleidster van het socialistische ziekenfonds’ tot leven kwam. Nu ze de tijd aan zichzelf had, ruim voldoende om ook eindelijk en metterdaad de klassieke literatuur aan te pakken. Italo Calvino’s essaybundel *Waarom zou je de Klassieken lezen* had daar veel mee te maken. Linda had een alfabetisch gerangschikt leeslijstje opgesteld, dat ze systematisch afwerkte. Althans, dat was de bedoeling. Ze had pas Dantes *Goddelijke komedie* achter de rug. En een van de laatste zinnen van dit meesterwerk: ‘Van nu af aan zullen mijn woorden, ook voor wat betreft de dingen die ik mij herinner, meer ontoereikend zijn dan de taal van een klein kindje dat zich laaft aan de moederborst’ had haar Wittgensteins al te vaak geciteerde ‘Waarover men niet spreken kan ...’ in herinnering gebracht. Zou hij daar zijn mosterd hebben gehaald, had ze zich afgevraagd.

Maar ter zake. De verhalenwedstrijd van het dagblad *De Dageraad*, met als breed onderwerp 'Vakantieherinneringen', was voor Linda Relecom de aanleiding om zelf aan het tikken te slaan en een tiental A4'tjes in te sturen.

Tot haar grote verwondering won ze de eerste prijs: een reischeque en de publicatie in de bijlage van een zomerse zaterdageditie. Een tweetal maanden later zat ze verrukt te kijken naar de krantenpagina's, bedrukt met de door haar bedachte alinea's en verlucht met een geestige nostalgische foto. Maar dan: de gevolgen.

Odette Olbrecht zag het verhaal staan, las het en herbeleefde dezelfde in haar geheugen bijgezette voorvallen. Haar tienerjaren kwamen haar weer helder voor de geest. Rusteloos ging ze op zoek naar de schrijfster. Ze kwam haar op het spoor. Belde op. 'Linda Relecom? Met Odette.' Er viel een stilte. 'Odette Olbrecht.'

Odette vroeg Linda haar een bezoek te brengen. Een vraag die Linda Relecom als een smeekbede ervoer. Odette wilde absoluut over vroeger praten. En over nu, voegde ze er net iets te nadrukkelijk aan toe. Terwijl Linda Odette liet praten, dacht ze: hoe wimpel ik haar af? Dergelijke reünies met het erbij behorende sentimentele geleuter hoefde ze niet. Wat haar echter weerhield onomwonden korte metten te maken met Odettes bede was het feit dat ze vernam dat Nelly Serneels al bijna gedurende tien jaar bij Odette bleek in te wonen. En dat, zoals Odette vertelde, ze beiden in de somberte van een soort valse rust hun dagen doorkwamen. Toch liet Linda Relecom zich, ondanks haar nieuwsgierigheid, pas overhalen na maandenlang telefonisch aandringen.

*

Ze nam de trein naar zee. Tegen de middag was ze in Zilverduin. Ze wandelde over de klamme, gegroefde mosterd-

kleurige tegels van de lege dijk. Het grauwe zeewater kwam bijna tot tegen de met hangsloten vergrendelde strandcabines. Eén eenzame wandelaar met hond stak haar voorbij. Ze hield de huisnummers van de appartementsgebouwen in de gaten. Daar. Zesde verdieping. Ze keek naar boven. Afgebladderde, door zand en wind verweerde rolluiken, op vier ramen na allemaal neergelaten. Ze belde aan.

Zo kwam ze een leven later, nadat ze uit het kwakkelende, met donkerbruin vasttapijt beklede liftje stapte, oog in oog te staan met Odette Olbrecht en even later ook met Nelly Serneels, de andere oude jeugdvriendin.

Odette begroette Linda met een stormachtige omhelzing, die Linda uit beleefdheid onderging, maar waar ze zich liever aan had onttrokken. Daarna legde Odette haar handen op Linda's schouders en keek haar met gestrekte armen oprecht ontroerd aan, alsof ze niet geloofde dat Linda echt voor haar stond in het halletje met de zwart-grijsgespikkelde vloertegels. Linda herinnerde zich Odettes donkere ogen, die haar nu kleiner en doffer voorkwamen door de opvallend afhangende oogleden. Haar ooit zo aantrekkelijke neusje had iets zieligs, vond ze, en over haar broze haar hing de tintelende schijn van gesponnen suiker, maar het was zoals vroeger wild en wulps met talloze schuifspeldjes opgestoken. De aan de speldjes ontsnapte haarslierten blies Odette, zoals ze vroeger ook al deed, voortdurend uit haar ogen. Ze was ook aanzienlijk volumineuzer dan toen. Toch leek ze nog steeds op Brigitte Bardot, nu met hetzelfde gerimpelde pruimenmondje.

'Linda Relecom, in levenden lijve. Geen haar veranderd', waren Odettes eerste woorden. 'Kom binnen, ga zitten.'

Ze zei het vriendelijk, maar met een uitdrukkelijk dwingende ondertoon. Linda kreeg nauwelijks de tijd haar jas uit te trekken.

Goudomrande koffie- en theekopjes, een bordje met versnaperingen en vooral de met foto's volgepropte doos

stonden haar op het dikke wollen, oosters bedoelde tapijt van een tafelkleed prominent op te wachten.

Toen verscheen een iel wezen met een verschrompeld *courtpendu*-appelgezichtje op het graatmagere lijf. Linda keek stomverbaasd op. Was dat de ooit zo stevige Nelly? Het hartelijke buurmeisje waar ze sinds haar geboorte jarenlang naast had gewoond?

Nelly kwam er geruisloos bij zitten. Ze knikte Linda toe. Niets meer. Nu was het Linda die Nelly wilde omarmen, maar met Odettes van tevoren afgesproken instructies in gedachten, 'stel Nelly geen vragen, laat haar met rust', zag ze daarvan af.

Zowel Odette als Nelly stak een sigaret op. Hun gelaatskleur was vaal en gelig alsof de nicotine door hun poriën was gedrongen.

Nelly keek zwijgend aan de sigaret trekkend toe, drukte de peuk uit en verdween dan weer met een tragische sereniteit om zich heen.

Odette haalde een foto uit de doos en zei: 'Sommige mensen draag je een leven lang mee, terwijl de herinnering aan anderen volledig vervaagd is. Al die vergeten gezichten.' Ze schudde meewarig het hoofd, tikte de as van haar sigaret.

'Hier, Linda, kijk de voltallige leidersgroep voor het home. Het was me toch een pracht van een gebouw, de houten betimmeringen op de witgeschilderde gevel en het tomatenrode pannendak. Het is allang verkocht en afgebroken. Jammer. Destijds het laatste pand op de dijk van Oost-Nonnetjesstrand. Zie je, daar begonnen de duinen. Alles is nu volgebouwd. Daar staan wij.'

Odette viste een papieren rolletje met een elastiekje eromheen tussen de foto's uit.

'Mijn getuigschrift van jeugdleidster van de kaderschool. Heb jij het nog, Linda?'

*

Zonder iets te vragen was Nelly én koffie én thee gaan zetten. Daar kwam ze mee aan. Odette vroeg wat Linda beliefdde. 'Thee graag.' Nelly schonk Linda een kopje in en schoof haar een schaalje met chocolaatjes toe. Met de kop in de hand keek Linda rond. Het appartement was ruimer dan ze zich had voorgesteld, maar het was volgestouwd met zwaar, donker, bijna zwart, grillig meubilair, waardoor een beklemmende atmosfeer de woonkamer nog meer domineerde. Linda dacht: een overladen interieur zoals op impressionistische schilderijen, door Erik zonder uitzondering als schilderkunstige truttigheid gecatalogiseerd. Mijn ex ook met zijn radicale kunstzin.

Nadat Nelly haar koffie op had schuifelde ze weer weg. Odette vestigde trots Linda's aandacht op een secretaire. 'Art nouveau, Serrurier-Bovy.' Ze wees ook op een witte matglazen vaas met opgelegde bebladerde takken en kersen in een bijzonder donkerrood. 'Cameo glas, een vaas van Gallé. Erfstukken van mijn grootouders.'

Waardevolle spullen, maar ze kwamen niet tot hun recht in de inspiratieloze architectuur van het appartement. Het veel te lage plafond en het aartslelijke trapeziumvormige schoorsteenmanteltje van roze geglazuurde sierstenen, met als decoratie een rij ingemetselde kitscherige tegeltjes, met daarop ingebakken de tekens van de dierenriem.

*

'Je schrok van Nelly, hè? Hebben je ouders nooit iets verteld? Jullie waren toch burenen?'

Linda antwoordde dat kort na haar huwelijk haar ouders het huis hadden verkocht en elders waren gaan wonen.

'Ik was inderdaad mooi', liet Odette zich opeens half mijmerend ontvallen. 'Ik bracht verwarring in jongenshoofden. In mijn naïviteit had ik er geen flauw benul van. Ik zweer het je. Alleen mijn benen hebben de tijd min of meer

ongeschonden doorstaan.’ In haar stem klonk cynische gelatenheid door.

‘Linda, je weet hoe dik ik was met Nelly. Ze vertelde me alles. Of dat dacht ik tenminste. Wist jij van haar dromen en haar verdriet?’

Een vraag waarop Odette geen antwoord verwachtte, want ze ging gewoon voort: ‘Haar hartsgeheim gaf Nelly nooit prijs. Nooit één verkapte toespeling. Nooit. Tot het incident in dat bistrootje.’

Linda knikte.

‘Tot op dat moment wist ik daar dus niets van’, zei Odette. Wat Linda betwijfelde, maar ze zei sussend: ‘Odette, een mens staat machteloos tegenover zijn gevoelens. Dat is zo. Toen. Nu. Eeuwig en altijd.’

‘Gevoelens’, herhaalde Odette bitter. Ze nam een foto uit de doos. ‘Herken je hem, Linda?’

‘En of ... Jerry.’

‘Die foto ... Ach ja, we waren te jong ... Ik twijfelde: blijf ik bij hem, maak ik het uit? Bleek er een kind op komst. Wat doe je dan? Halsoverkop trouwen en dan zet je zo’n ongelukkig schepseltje op de wereld. Spina bifida. Een waterhoofd, verlamd tot aan het middenrif.’

Woorden die als donderstenen uit Odettes mond rolden.

Odette zag de verbijstering op Linda’s gezicht.

‘Was je toch van op de hoogte of niet?’ vroeg ze.

‘Vaag’, loog Linda.

En alsof Odettes woede na al die jaren nog steeds niet bekoeld was, viel ze uit: ‘Mijn vader was ervan overtuigd dat het de straf van God was. Ik schreeuwde: “Een God die ons straft, via dat onschuldige lam? In Godsnaam, wie is die God van jou, de God van de Liefde of de God van de Wraak?”’

Ze zweeg even met haar blik op de deur gericht, alsof ze bang was dat Nelly zou opdagen en zei toen: ‘Ach, weet je, zijn smart was natuurlijk dezelfde als die van ons ... Evelyne

noemden we haar. Wij, amper volwassen, met een gehandicapt kind. Nog geen jaar later moesten we het afgeven. Een verdriet en terzelfdertijd een opluchting. Een ander kind durfden we niet meer aan. Ondanks alle miserie was Jerry kilo's aangekomen, was hij zijn energie, grotendeels zijn blonde lokken en zijn aantrekkelijkheid kwijt. Uitgeblust. We hielden het nog een poos samen vol. Hij vond een baan bij een containerbedrijf niet ver van de kust. De geknipte job. We verhuisden naar hier. Ik kon dicht bij Zilverduin aan de slag als schooljuf. Andere lucht, dachten we. Weg van het oude leven, een nieuw begin. We fietsten veel. Hij op dieet. Allemaal onzin natuurlijk. Het was afgelopen tussen ons. Jerry begon me te bestoken met verwijten over zaken waar hij voordien nooit over had gerept. Hij zei letterlijk: "Ja, je was mooi, hemels mooi. Een Brigitte Bardot-lookalike in je modieuze Mary Quant-achtige kleren. Ik zie je nog staan, uitdagend, flirterig in je minirok, je kniekousen, je lange, slanke benen. Jij was de eerste prijs, een trofee. Je lief te zijn gaf me een kick. Ik zag hoe andere jongens je aanstaarden en nakeken. En ik had jou! Jij was van mij! Maar jouw verliefdheid was vanaf het begin meer spel dan vuur. Je bedeesdheid, je terughoudendheid als ik met je wilde vrijen, nam ik er voor lief bij tot ik het als een blijf-van-mijn-lijfreactie ging beschouwen." Hij had gedeeltelijk gelijk, maar zijn schimpscheuten maakten me hopeloos en razend. Toen begon hij over Nelly. Zo kwam ik te weten dat ze tijdens zijn legerdienst achter mijn rug brieven naar hem was gaan schrijven, waarin ze hem tussen de regels door informeerde over mijn twijfels. Hij had er altijd onnadenkend overheen gelezen. "Nelly ... altijd zo gul en warmhartig in de omgang", zei hij. "Een fantastisch meisje." Hij overwoog om haar op te zoeken. Hij deed het uiteindelijk niet. "Zinloos. Of misschien maak ik ook nog brokken in een ander huishouden", zei hij. Hij had het beter wel gedaan. Dit en het verdriet over Evelyne ... hij vertrok ... Ik bleef hier in Zil-

verduin. Ik had hier mijn werk, mijn vriendenkring, de zee in de buurt en absoluut niet de behoefte om weer dichterbij mijn familie te gaan wonen. Met mijn ouders en mijn zussen is het nooit meer echt goed gekomen. Linda, die brieven van Nelly aan Jerry ... ja, dat was even slikken.'

Odette bleef praten. Ze sprong van de hak op de tak, ze struikelde over haar tong, vertelde twee dingen tegelijk, waardoor Linda de draad kwijtraakte. Ze kreeg ook nog iets te horen over een spaak gelopen relatie van Odette met de directeur van een zuivelfabriek, zonder dat Odette de finesse vertelde. Maar wat zo desastreus was misgelopen in Nelly's leven, wat Nelly zo gesloopt had, hield Odette voor zich.

'Sorry, iets eten? Totaal vergeten', zei Odette en ze liep naar de keuken. Ze kwam aanzetten met een schotel met garnalen gevulde tomaten. Nelly kwam achter haar aan. Met zijn drieën aan tafel vroeg Odette aan Linda hoe het háár in het leven verging. Linda bleef op de vlakte. Ze had niet de behoefte om veel over zichzelf op te dissen. Wat ze ook vertelde, het zou altijd te luchtig klinken. Zoveel was duidelijk.

'Hoogten en laagten', zei ze. Een volwassen dochter, een man die bij haar weg was, maar met wie ze niettemin een normale verstandhouding onderhield.

Ze wilde het liefste even met Nelly alleen zijn. Na het eten vroeg ze haar, zonder Odette erin te kennen, om mee naar buiten te gaan. Mee het strand op. 'Wij twee, Nelly.' Nelly schudde met een aanzet tot een glimlach alleen maar 'nee'.

'Wil je dan misschien door de winkelstraat lopen? Waar heb je zin in?' drong Linda aan.

Nelly lispelde amper verstaanbaar: 'Niksen.'

*